

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félévre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy hónapra 1 ft. — Az esti kiadás külön küldésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félévre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy hónapra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. helyegj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyveskereskedésben. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent.

Nyilttéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékekről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A balatonfüredi szeretetházra

adakoztak a kolozsvári rom. kath. főgymnasium igazgatóságához letett 616-ik számú adakozási íven:

A IV-ik osztály tanulói közül adakoztak gyűjtő Réti 4. oszt. tanár kezére. Ákontz Márton 50 kr., Ákontz János 50 kr., Hoszler Béla 60 kr., Bosányi Gyula 50 kr., Bosányi Andor 50 kr., Ajtai István 50 kr., Horváth Emil, 50 kr., Antal Dénes 20 kr., Kuzmich Miska 20 kr., Reinbold Emil 30 kr., Gundhárdt Albert 20 kr., összesen 4 ft 50 kr.

Az V-ik osztály tanulói közül adakoztak. (Gyűjtő Porádi 5. oszt. főnök.) Moldován Juon 50 kr., Torma Miklós 1 ft, Moldován Gergely 10 kr., Merza Lajos 1 ft, Papp János 10 kr., Dalik Ad. 30 kr., Csurillai S. 30 kr., Farkas Kálmán 10 kr., Pap Farkas 1 ft, Nevelics Antal 50 kr., Szacsavay Miklós 10 kr., Voith Simon 20 kr., Hantz Gyula 10 kr., Márk Ákos 30 kr., Jakab Antal 10 Popovics Ananiasz 20 kr., Kozma Sándor 20 kr., Demény Ferencz 10 kr., Podhorszky József 10 kr., Lázár Móricz 30 kr., összesen 6 ft 60 kr.

„Éltető elem“ és „közösügy.“

(Brrr.) Hálnak: a víz; madárnak: a levegő; burkusknak: a népleigázás; ellenőri „Névtelen“-nek a „közösügy.“

Ha ez a „közösügy“-es „minta-alkotmány“ létre nem jön, ugyan mire szorná a hígeszsűség az ő éltelen gunynyilait.

Azt mondjátok: ez a közösügyes alkotmány ásta alá „a nemzeti büszkeség“-et, az „önbeeszerzet“-et!

Elfelejtétek, minő állapotból vezérelt ki ez az általatos „minden alkotmányos garantiát nélkülöző férczmű“-nek nevezett kiegyezkedés.

Tisztelem én a journalistica azon bevett szokását, hogy a hírlapíró névtelenül, jég alatt harcol a szent igazság mellett, a nép érdekében. De ha valaki úgy villogtatja a szabad szót fegyverét, mint az „Ellenőr“, „Névtelen“-je, akkor nagyon óhajtanám színről-színre ismerni azt a nagy embert, ki ily játékszággal tör pálczát nemes pátrióták, a nemzetet évtizedeken át vezérelt bölös férfiak hazafias törekvése, átgondolt műve felett.

Azt állítja a „Névtelen“, ez ismeretlen nagyság, hogy „a nemzeti önérzetnek minden szikráját, a nemzet védelmi képességének minden hitét“ elfojtotta a közösügy; hogy megkezdette „az irtó hadjáratot a nemzet régi alkotmánya, a 48-ki nagy napok emlékei ellen.“

Bizony a ki így félrebeszél, okosan teszi, ha a „névtelenség“ fogájába burkolja el mephistói alakját.

Talán azt nevezné a „névtelen“ nemzeti önérzetnek, mely, az ideálok kedvéért, mellőzte volna a tények kérelhetetlen logikáját; mely a 20 év óta létesült viszonyok, s a nemzetiségi áramlat hullámai előtt szemet hunyva, a régi alkotmány mentő horgonyába kapaszkodott volna?

A nemzet régi alkotmánya olyan volt, hogy a polgárok ¹⁹/₂₀-át a jogtalanok közé számlálta; én legkisebb hazafiai bünt sem fedezhetek fel benne, ha parlamentünk ma is abban munkál, hogy a feudalismus maradványait a régi ségek tárába helyezze át. Ezt kívánják ép az „1848-ki nagy napok emlékei“, melyeket leginkább így és az által tisztelünk, ha a jogegyenlőség intézményeit mindenben és mindenhol érvényesítjük. E nagy napok emlékeiről ne beszéljen az, ki „régik“ alkotmányunk után sóhajtozik.

A Deák-párt, melyről „névtelen“ oly kicsinylőleg szól, mintha Deák Ferencz ő hozzá mérve nem volna más, mint együgyű iskolás gyerkőc — ép azon volt, hogy nem fordíthatván vissza az idő kerekét; nem emelhetvén Magyarországot azon hatalmi tokra, melyen Mátyás és N. Lajos alatt állott, s nem degradálhatván Európa államait oda, hol ezek azon időben stagnáltak: — államférfiakhoz illően vegye számításba az élő és folyást ható tényezőket, s ezek közt emelje a nemzeti önérzetet, a nemzet védelmi képességét; az elsőtől, hogy t. i. emelkedett, tanuskodik a magyar parlament magafartása, mely az utóbbi világ rendű harcban is elhatározó irányt adott az egész Monarchia külügyeiben, mint ezt a balközép egyik vezére is elismerte e napokban; a védképesség fokozásáról a lelki vakokat is meggyőzheti a talpra állított százezernyi lelkes honvéd, kik közt ott állanak a 48-ki dieső napok emlékeit vérökkel kivívott férfiak is.

Igaz, hogy azon bölös vezérek, kik 1867 óta vezetik a magyar állam hajóját, szövetségesek után láttak, vagy is nem bonták fel ama köteléket, mely századok óta köt össze milliónyi népekkel. Szerintem, bár menyire is ne tessék ez „névtelen“-nek — bölös előre látás volt az ily politika, mely nem tört az elszigeteltség „zsákutcájába“, mely nem keresett szövetségeseket a fellegek közt, hanem a nemzet anyagi és szellemi erőinek gyarapításában törekvők megteremtési az alapot, a jövő biztosításának eszközeit.

Négy év nagyon hosszú idő arra, hogy valaki egy egész világnak elegendő képtelenséget irhasson papírra

az ilyennek az is szabad, hogy a „kiegyezkedés“-t „léha ábránd“-nak nevezze el; haem hogyan áll ő államférfiui judicium dolgában, kitetszik már azon kérdésében is: „van-e biztosítva önállásunk és nemzeti létünk, melyet egy ezredév viharában megtartani sikerült?“

Ugyan edes ábrándozó ílyesmit 4 év alatt akar ön elérni, különösen ma, midőn három óriás faj tömörülése a kor iránya, s ezek közt mi egy kis szigetlet képezünk? Ó maga bevallja, hogy ezredév viharával küzdötünk s most, midőn a hullámok magasabba járnak mint valaha, 4 év alatt már biztosítottak kívánna látni azt, mit csak folytonos küzdelem tarthatunk meg, s így is csak ugy, ha a „névtelen“-féle „léha ábrándok“-nak egyszersmindenkora utat adnak.

Legközelebb is másfél évtizedig ült nyakunkon az absolutismus, ma mégis uraivá lettünk saját sorsunknak, szabad alkotmány alatt élünk, s ha az időt belreformokra okosan használni tudjuk, meg is élünk. Nézzen jó „névtelen“ a nagy Franciaországára: hová buktatta a hasonló tartamu önkény s aztán vallja be, hogy van némi érdeme annak a pártnak, mely odavitte, hogy az ellenzék közjogi téren is feltalálhatta alkotmánykutatás közben az absolutisticus élt, s a sajtóban „névtelen“-ek predikálhatják az alkotmányosság legutolsóbb képtelenségeit.

Hogy egy némely „névtelen“-t „végzetszerű mania“ szállott meg, ez nagyon sajnálatos; hanem az ilyen lelki oberratióból is van kijózanodás; reméllem, hogy „névtelen“ is elér egykoron e tisztásra. Lám az ellenzék neve 1868-ban a muszka mumust, 1870. második felében pedig önmaga halálra jött tőle, mondván: huzzuk meg magunkat; minap pedig ismét azt beszélte Tisza Kálmán, hogy ha megtámadott volna, hiszi, hogy megvertük volna; ez ugyhiszem legerősb bizonyíték — mert ellenzéki — a mellett, hogy 1867. óta, s a közösügyes alkotmány alatt a „nemzeti büszkeség és önérzet“ emelkedett és nem hanyatlott; tehát ez állapot „éltető eleme“ nemcsak a henczégésnek, de a nemzet megerősödésének is.

Legújabb táviratok.

Bordeaux, márcz. 25. A prefetek a kormánytól rendeletet vettek, hogy önkényes zászlóaljakat szervezenek. Párisban a legelőkelőbb negyedekek a rend emberei tartják hatalmukban, kik Versaillesl szakadatlan összeköttetésben állanak. A nemzetgyűlés védelmére zászlóaljak alakulnak.

Lyon, márcz. 25. A pillanatra megzavart békét a hüen megmaradt nemzetőrök helyreállították. — A németek ismét esendesen tartják magukat.

Páris márcz. 24. A párisi polgármesterek feliratot intéztek a nemzetgyűléshez, melyben a polgárháború elhárítására a következő rendszabályokat hozzák javaslatba: Állandó közlekedés a polgármesterek s a nemzetgyűlés között: a nemzetőri főparancsnokoknak a nemzetőrök által történendő választása és községi tanácsválasztás.

Páris, márcz. 25. A közp. bizottság elhatározta, hogy az ellenzék 25. negyedegeket erőlyesen megszállja s a kormány tagjai ellen vizsgálatot rendel el, valamint, hogy Menotti Garibaldit a párisi haderők főparancsnokaként választatja meg.

A közp. bizottsághoz küldöttek érkeztek Lyon, Bordeaux, Marseille és Rouenből, de csakhamar ismét elutaztak, hogy egy általános hasonló mozgalomra jelt adjanak. A felkelők lefoglalták a kormány sürgönyeit és minden Párisba érkező vasuti kocsit: majd az első negyed polgármesterei hivatala elé vonultak, ágyukat is vivén magukkal.

Saisset tngy. egy proklamatióban tudatja a párisiakkal, hogy ő a Szajna departementi képviselővel s a főváros polgármestereivel egyetértve, a kormánytól a municipális szabadságok elismerését, valamint a váltók lejárataának s a lakbér fizetésének elhalasztására kedvező feltételeket eszközölt ki.

Menotti Garibaldi ide érkezett s a városházán szállott le. A központi bizottság vád alá helyezte mindazon párisi lapokat, melyek ismert tiltakozásukban „lázáadásra“ és „a népfőnség megvetésére“ izgattak. Clemenceau polgármester hír szerint elfogott. Garibaldi Menotti Páris főparancsnokaként nevezetett.

Berlin, márcz. 25. A császár születésnapja alkalmából Posenben a nép mindazon lengyel házakat, melyek ki nem világítottak, kődobálás által összerongálta; a rendet katonaságnak kellett helyreállítani.

Flórencz, márt. 24. Hír szerint Garibaldi Capreráról Párisba utazott, hogy ott Gambetta és Hugo Victorral triumviratust alkossan.

Páris, márt. 23. A központi bizottmány Eudes ezredet delegált hadügyminiszterre és Sangliert a külügyek delegált miniszterévé nevezte ki; előbbeni elfoglalta a hadügyministeri palotát 1600 emberrel. Crémér tábornok Versaillesba idéztetett a haditörvényszék elé.

A forradalmi hivatalos lap közli a német hadifőparancsnokság és a párisi központi bizottmány között váltott sürgönyöket. Utóbbi kinyilatkoztatá, hogy a párisi forradalomnak communális jellege van, és a német hadak ellen egyáltalában nem fog aggressive eljárni. A központi bizottságnak nem áll jogában, a nemzetgyűlés által elfogadott békeelőzeteket vitatás tárgyává tenni. A központi bizottság minden közhivatalnoknak megparancsolá, hogy e hó 23-ig térjenek vissza, ellenkező esetben el fognak boosztatni. A központi bizottmány e hó 26-ra halasztá el a helyhatósági választásokat, a mely időhatárig erőlyes intézkedések fognak tétetni.

A párisi mairek által Saisset a nemzetörség főparancsnokává, Langlois a tábornok főnökévé, és Schölcher a tüzéség főparancsnokává nevezteték ki. Saisset a börze-térén ült először a felkelők eltorlaszolja a Vendome-tért. Ducrot — állítólag — a csapatok által kivégeztetett. Ma minden városrész nyugodt.

Bordeaux, márt. 24. Mint hírlík, St. Etienneben is mutatkozik a lázadás.

Páris, márt. 23. este. A rue Richelieu Montmartre, Halles, rue Rivoli, Place St. Germain és Auxerries közötti városrészek a negyedik arrondissement nemzetörsege által elfoglaltattak. A rend fenntartása végett a 2-ik kerület és a börze-tér erősen megrakott nemzetörseggel, hogy a felkelők támadásainak ellent lehessen állani.

A központi bizottság elfoglalta a Pantheon-térén levő polgármesterei kerületet és a politechnikai iskolát, melynek növendékei a börze-térén levő tábornok rendelkezésre álltak. Versaillesban erőlyes rendszabályokat készítettek elő Páris ellen. A departementok mozgó- és nemzetörseihez felhívás fog intézteni. Egy hír szerint Lyon kikiáltá a communet.

Bern, márt. 24. A Lyonnal való távirai összeköttetés meg van szakítva. Tegnapig nem történt Lyonban semmi összezörrenés; a felkelők alkalmasint nem találnak ellenállásra.

A királyföldi egyetemből.

— A márt. 21. és 22-ki ülésben tovább folyt az általános vita a Királyföld helyhatósági szervezetét illető javaslatok felett. A szónokok közt első volt Schocherus, ki az ószász kisebbség nézeteit azzal igyekvők támogatni, hogy a többségi munkát nem elegendő szabatos, több fejezete hiányos és homályos; hogy a királyföldi helyhatóságok főbb tisztségeit nem tölti be élet-hossziglan hivataloskodókkal, már pedig csak ily kilátással adják magukat szakképzett emberek az ilyen hivatalokra s csak így lehetne rendszeres közigazgatásra számítani.

Az ó-szász Budackerek azon állítására, hogy az egyetem jelenlegi ifju szász többsége „erőszakot tesz a szász nemzet közvéleményén“, — hatalmasan megfelelt Dr. Lindner. Legelőbb is határozottan visszautasítja a vádat. Egyébaránt örül annak, hogy ezt teszik, kell tenniük, ez az ifju szászok fellépésének köszönhető. A szász reformpárt is tiszteli a közvéleményt, de nem azt, mely-nélőgyva az ószászok monopol-szerűleg maguknak követelik a Királyföld érdekeinek képviselését; nem is azt a közvéleményt, melyet az ószászok óriásnak néznek ha mellettők, törpének ha más mellett áll, hanem azt, a melynek bizalmából ül itt együtt a többség. Emlékezteti az ószászokat, hogyan akartak 1850-ben a Királyföldből osztrák Kronlandot, „szász határgrofság“-ot szervezni szász „Landtag“-gal és szász „Landwehr“-rel; hogy akartak e területnek egészen országos kormányzás forma jogkört biztosítani s arra hívja fel az ószászokat, ismerjék el, hogy ez a municipális szervezet ideális alapokra volt emelve. Haem részéről is elismeri, hogy az új állam-fendbe akarván átlptánni a kiváltságokat és előjogokat — oda kelle következtetéseik leszármaztatásával eljutniok. Valóban politikai tévelygés volt az, midőn „a nagyon szerén helyhatósági szervezetet csaknem egy alkotmányos állam jelentőségére fokozták.“ Hasonló téves szervezkedési kísérlet volt az, melyet Schmerling általma alatt próbáltak el.

A szervezés két szempontból indulhat ki: egyik a kiváltságoké vagy is a historiai múlt, — másik a korszerű állam és törvényhozás szempontja, tehát a jelené, a ma érvényes alaptörvények alapja.

A többség javaslata ez utóbbin alapszik, az 1870-42. teziket a királyföldi viszonyok rendezésénél is basis-nak vette, megemlékezve arról, hogy az 1868: 43 tezik 2 §-e értelmében is az egyetemet véleményező és nem döntő szavazat illeti meg ebben a municipális szervezkedésben. Ellenben a kisebbségi javaslat a kiváltságokra veti meg a lábát, mellőzve a képvisleti alkotmánnyal bíró államnak alaptörvényeit.

Dr. Lindner kimutatja, hogy az ószász kisebbségi javaslat hivatkozik az 1868: 43 tezik 11 §-ra s az 1791: XIII. ord tezikre, hanem mellőzi az 1868: 43 tezik 2-ik és 10 §-eit; már pedig a 2. § így szól: „Erdély külön

törvényhozása az 1848 évi pozsonyi VII-ik és kolozsvári I. teziknél fogva meg lévén szüntette, a törvények hozzásának, eltörlésének és magyarázásának alkotmányos jogát az erdélyi területre nézve is kizárólag Magyarország törvényesen megkoronázott királya és törvényesen meghívott országgyűlése gyakorolja; — a 10. § itt alkalmazható része pedig ekként hangzik: „a királyföldi székek, vidékek és városok belkormányzati jogainak biztosítása, képviselők szervezése és a szász nemzeti egyetem jogkörének megállapítása tekintetéből megbízatik a miniszterium, hogy az illetők kihallgatásával az országgyűlés elé oly törvényjavaslatot terjesztessen, mely valamint a törvényeken és szerződésekben alapuló jogokat, ugy az ezen területen lakó bármely nemzetiségű honpolgárok jogegyenlőségét is kellő tekintetbe vegye és összhangzásba hozza.“ A 2. §. tehát megmondja, kit illet kizárólag a törvényhozás joga; nem áll tehát Dr. Zekeli azon okoskodása, hogy a magyar parlament csak annyi joggal bírhat, a mennyit reá az erdélyi országgyűlés átruházott: a magánjogi szabályokat nem lehet a közjogi dolgokra alkalmazni. A 10. §. a Királyföld helyhatósági szervezetének átalakítását illető törvényjavaslat elkészítésével a miniszteriumot bizza meg, utasítván őt az „illetők“ kihallgatására, de világosan magának tartván fenn az eldöntés jogát t. i. mint a törvényhozás egyik factorának.

Az ó-szászok által védelmezett tantétel, mely szerint a Királyföld municipális rendezésének kérdésében a parlament és koronával szemben áll mint egyenjogú tényező a szász-egyetem: szörnyűség; azután a törvényhozás jogát a parlament nem is ruházhatja át más területre, ez neki nemcsak joga, de kötelessége is.

Kimutatja továbbá Dr. Lindner beszéde további rendjén azt, hogy az ó-szász javaslat az egyetembe akarná áthelyezni a municipális autonomia súlypontját, s így a külön törvényhatóságok sok százados autonómiáját, melyet a többségi munkát fenntartani, bővíteni igyekszik, egy csapással megsemmisíteni mindent elközbő egyetemi kiváltságai javára; erre működnek az ujonnan feltalált „Comitatus“, a mely a Királyföldön minden autonomia és municipális szabadságnak véget vetne. A kormányt képviselő Comes bábjá lenne e comitatusnak, annak engedelme nélkül meg az egyetemet sem hívhatná egybe.

Elmondja szónok az ó-szászoknak, hogy még nem rég azt állították, hogy a Comes választás joga a szász nemzeti önállás palladiuma és ime ma hallgat javaslatok e cardinalis jogról; talán ezt akarják pótolni a választott comitatussal?

Végül kimutatja Lindner, hogy midőn a terület-felosztás változását illető, avagy a municipális stututák módosítását érdeklő határozatok megalkotását az egyetem beleegyezésétől teszi függővé a kisebbségi javaslat, ez által törvényhozási jogot arrogal magának az érvényben álló alaptörvények ellenére; egy fokozatra állítja az egyetemet a parlamenttel, s hiába tagadják az ó-szászok, de „államot alkot az államban.“ Gneistra hivatkozva, ennek szavaival bizonyítja a törvényhozás centralisatiójának szükségességét. Angliában az önkormányzat hazájában törvényalkotás és közkormányzat centralisálva van, a municipális autonomia csak azért áll fenn, hogy az államot nagy feladatai megoldásában elősegítse. Mit tesznek az ó-szászok? E kettő központositása ellen küzdenek s középkori kiváltságaink mindenik fejezetét fennakarják tartani. Vagy is mindig csak a jögra gondolván, megfellekednek az állam iránti kötelemekekről, töle mindent követelnek, érette semmit sem hajlandók tenni. A kiváltságok álláspontja túlhaladott, a többségi munkát eleget tett a sajátságos viszonyoknak és intézményeknek, kiméletes kézzel illeszt be azokat az ország alkotmányának keretébe. Mindenki kötelessége a haza alaptörvényeinek ragaszkodni, hogy így a tovább építés a haza és nemzet javára váljék. Ne jajgassunk az elveszett kiváltságok után, tekintünk a jövőbe, erre irányozzuk minden törekvéseinket. „Bármit vegyen el a korszerű állam kiváltságainkból, vissza fordítja kétszeresen a cultura áldásaival.“

Cs.-Tusnád, márcz. 18.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Legyen szíves a következő soroknak becses lapjában egy kis tért engedni. Bárki is, de főleg a pap, ki élete 75-, s papsága 50-ik évében munkálja fáradszallanul az ur szőlőjét, s még állandóan szilárd egészség és erőnek örvendő készülhet jubiláris évében szőlős gazdájának arany misé-áldozatot mutatni be mindenkori kegyelmeért, — alig érezhet e földön nagyobb jutalmat, mint önfudatának azon edes megugyagtatását, ha hosszú, nehéz pályájára komolyan visszatérítve önámítás nélkül ugy látja be azt, hogy a munkát, melyet elfoglalta tartott, nemcsak erőlyes működéssel töltötte be, de azon sokféle fáradsalmi már termékenyen hozzák a vallás erkölcsi élet nemes gyümölcseit; sőt akkorra is, midőn eljön az

